

guida de sons molt consemblants, i que fàcilment se confonen ---: pronunciar ben aviat i sensa tramudar cap sō: 'que mos hi arremolinam?' demana un, i els altres han de respondre *rebents* come pinyols de cirera: —arremolinem-nos-hi» (BDLC IX, 1917, 337). Reproduint els mots d'una descripció dels costums dels Segadors de Lluçmajor: «Els escaraders feyen una pipa da i --- a pesar des puput o vessa que els comensava, al punt sentien una veu ben *rebenta* que deya: —Al-lots, hala si hi tornam!» (BDLC XIV, 210).

Res de particular de l'ambient alcoverià: «En Bernadet prengué sa clau des campanar, i se n'anà tot *rabent*, quan va esser en es campanar ---» en les rondalles recollides per l'Arx. Lluís Salvador (p. 186). I igual els menorquins: «Meyer-Lübke cita *mielhs* --- Griera surt tot *rabent* a proclamar que 'el prov. *mielhs* no existeix» escrivia el jove Moll, acabat de venir de Menorca el 1926 (BDLC XIV, 306), ni més ni menys que els surt *rebent*, *isqué rebent*, dels tres autors del 1400.

No és estrany, doncs, que l'etimologia REPENTE ja vagi ser vista pel primer que es basquejà per l'origen del mot, el mall. Forteza, bon filòleg precursor, en la seva *Gram. Catalana* (368; cf. BDLC VII, 302), així com per Tallgren i per molts, car s'hi adherí el mateix Moll (AORBB III, 1930, 56), s'ho prengué Spitzer molt seriament, jo ho vaig argumentar a fons ja en el DCEC (i no me n'he apartat mai, veg. DECH IV, 899a15-b5) i va seguir Wartburg. Però calia encara provar-ho millor, perquè quasi tothom va vacillar entre això i RAPÈRE, i bastants s'han decidit per aquest. Spitzer (*Litbl.* XLI, 27-28) i el mateix Tallgren, a l'últim (*NphMgn.* 1917, 127), es pronuncien per RAPERE en adonar-se que hi ha un *rabent* 'ràpid' (val a dir que aplicat a un riu) en dos textos llenguadocians del segle XIII (PSW; Rayn.), Wartburg bransoleja, entre REPENS en el FEW X, 265, i RAPIDUS en el FEW X, 66; també Moll es féu enrere amb un *RAPENTE de RAPERE, en l'*AlcM*, i així Rohlfs (*Le Gc.*, § 118) ha acabat per seguir, invocant la decisió de Moll.

Ja hem anat veient que les raons que fan trontollar no són sense rèplica, i menys decisives, encara que alguns d'ells les esgrimeixin raonablement, i d'altres es guin per l'autoritat dels altres, i perquè algunes de les raons que s'han invocat a favor de REPENTE no són decisives ni manquen de valor: Tallgren rebutjava RAPIENTEM de RAPERE, en part per raó morfològica i fonètica, a causa de -PIE-: realment -PI- ha de conservar la *p* com a sorda segons les normes fonètiques: SAPIAMUS > *sapiam*, CAPIO > *caipo* > cast. *quepo*, *quepamos* etc., APIUM > cat. *api*, APIARIA > cat. ant. *Apiera* (que només tardanament es reduí, amb pèrdua de la inicial, essent NL, a *Piera*). S'hi pot replicar que intervé l'analogia (és el que insinua Moll amb el seu monstre llatí-vulgar *RAPENTE), tal com hi ha *sabent* a despit de SAPIENTEM, si bé no perdem de vista que *sabent* té *saber*, *sabia*, *sabré*, *sabrà*, etcètera al costat, mentre que RAPERE no ha deixat descendència verbal en romànic: no hi ha hagut enlloc un verb **raber* ni, per tant, hi ha dret a invocar l'analogia, per

escamotejar-nos la -i- de RAPIENS

Tampoc no seria decisiu el fet que hi hagi grafia *re-bent*, amb *re-* i no *ra-*, en tantes fonts escrites antigues o de bona tradició: hi hauria rèplica també, facilitada pel fet que el mot a penes es documenta més que en textos catalans de fonètica oriental; no sé si val la vaga afirmació d'*AlcM* d'una pronúncia cat. occid. *řabén* (jo que tinc tan frequentada l'àrea d'aquell dialecte, no hi he sentit el mot enlloc), i el mateix *AlcM* addueix *řebént* com a pronúncia del Maestrat, cosa ja concreta i contradictòria de la decisió ortogràfica i etimològica que ha adoptat l'obra (hi tenia bons informadors directes, com Carles Salvador). Tot això en un sentit i altre té força objectable: també un canvi fonètic de tipus dissimilatori *e-é* > *a-é* és el nostre pa de cada dia (en terres d'oc, i més en les nostres: *mateix*, *Micalet*, *garbell*, *ravell* etc.); *ra-* > *re-* no és tampoc una raresa etc.

Però les raons que han mogut les indecisions o palinòdies de Rohlfs, Wartburg, Spitzer, Moll etc., provinents de fonts no catalanes, ja vaig indicar que no tenen solidesa. Influència de RAPIDUS i la seva família, n'hi ha hagut,¹ però REPENTE i derivats també han tingut descendència romànica, i amb colpidores coincidències en el sentit i el matís.

Em refereixo al port. *arrebentar* i congèneres, que significa precisament «sair de pronto»; i aquí tenim tota la història del cast. REVENTAR tal com l'exposo en el DCEC/DECH (cf. REBENTAR) amb el matís d'acció brusca, prompta, en dotzenes de textos castellans antics i dialectals, on aquest matís és ben visible. En llatí clàssic, REPENTE era adjectiu (a penes mai adjectiu), i vulgarment va pendre el sentit de 'tot seguit, immediatament' tant o més que el de 'súbitament' (com documentà Compennass en textos, *Glotta* VIII, 93), obliquació semàntica que s'observa en diversos llenguatges parlats, com ja féu constar Spitzer: it. familiar *di repente* 'tot seguit', port. *de repente* «sur-le-champ», al. col·loquial *etwas plötzlich* = *etwas schneller*; comarcalment en català s'usa *de repent* 'tot seguit' des de CastPna fins a Tort. (*AlcM*, § 2): «som més coneguts per l'apòdo que per lo nom de pila: --- en dir lo Tèt, se sab *de repent* quina és la persona a la qual mos referim», Vergés Paulí (*Espurnes* v, 77).

Així com *ràpid* pot aplicar-se a un pendent rost o costa ràpida, hi ha *arrebén* a Bigorra 'costa, pendent' i *arrebenté* «pente raide» trobats pel mateix Rohlfs (*RLiR* VII, 142); on també és bo de notar la *e'*, i per cert tan tancada que amb una mica d'impuls de RIPA això s'ha tornat *arribent*, com a adjectiu amb l'aplicació general a pujada rosta, pendent («un vessant de prats *arribent*») a tota la Vall d'Aran (*Voc Aran*), fins al centre del Comenge (Dupleich, *Pat St Gaudens*) i d'altres parlars gascons (veg. *ALGc* III, 778; Palay, s. v. *arribén*); idea de pujada brusca que és també la del cast. *reventón* (*El Reventón* NL al Guadarrama, a Canàries etc.), ja documentat en clàssics cast. des del començament del S. XVI («un *reventón* que subir, barrancos que baxar», Ant. de Guevara etc.).